

תאריך: 26.6.2011
בתשובה נא לציין: 68242

בדואר רשום עם אישור מסירה

לכבוד
חגית וייס
מנהלת לשכת רשות האוכלוסין בירושלים המזרחית
וואדי ג'וז 49
ירושלים

גברת וייס הנכבדה,

הנדון: השימוש בשפה הערבית בלשכת רשות האוכלוסין בירושלים המזרחית

בשם המוקד להגנת הפרט, המטפל בין היתר בענייניהם של תושבי ירושלים המזרחית מול משרד הפנים, הריני לפנות אליך בנושא שבנדון כדלקמן.

1. פנייה זו עוסקת בשימוש בשפה הערבית בלשכת רשות האוכלוסין בירושלים המזרחית (להלן: **הלשכה**). כזכור, בפסק הדין בבג"ץ 4892/99 **ג'אבר נ' שר הפנים** (פורסם בנבו, פסק דין מיום 6.6.2001), אשר עסק בתנאי השירות בלשכת ירושלים המזרחית, נאמר כי "קיימות מספר בעיות, בכל הנוגע לטפסים, לדרישות מסמכים, לדואר וכיוצא בהם... רשמנו לפנינו הצהרת בא כוח המשיב, כי מנהל הלשכה במקום מוכן לקבל כל תלונה ספציפית ולטפל בה במהירות הראויה". מכאן פנייה זו.

2. בפנייתנו, נבקש להצביע על מספר תחומים בהם השימוש בשפה הערבית בלשכת ירושלים המזרחית לוקה בחסר: טפסים, נהלים ומכתבים. לא למותר לציין, כי תושבים פונים פעמים רבות ללשכה על מנת לממש את זכויותיהם הבסיסיות ביותר. העובדה, כי חלק הארי של המסמכים המצוינים אינו מתורגם לערבית, וכי לא מתאפשר לתושבי ירושלים המזרחית למלא את הטפסים בערבית, מציבה מחסום כבד בפני מימוש זכויות היסוד של התושבים. זאת ועוד – השפה הערבית הינה שפה רשמית במדינת ישראל, ועל כן יש לעשות שימוש בה במסמכים רשמיים של המדינה. עובדה זו הוכרה שוב ושוב בפסיקה. להלן נביא את הדברים ביתר פירוט.

רקע: נורמות חוקיות ופסיקה

3. סימן 82 לדבר המלך במועצתו משנת 1922, שעודנו דבר חקיקה תקף במדינת ישראל, קובע:

כל הפקודות, המודעות הרשמיות והטפסים הרשמיים של הממשלה וכל המודעות הרשמיות של רשויות מקומיות ועיריות

באזורים שייקבעו עפ"י צו מאת הנציב העליון יפורסמו באנגלית
ובערבית ובעברית...

(ההוראה שונתה בכל הנוגע לשפה האנגלית. ר' סעיף 15(ב)
לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948).

4. וכבר נפסק ביחס לסימן 82 האמור, בבג"ץ 4112/99 **עדאלה נ' עיריית תל-אביב-יפו**, נו (5)
393 כי :

סעיף זה קובע הוראה בעלת חשיבות רבה. מכוחה נקבע כי
הערבית היא שפה רשמית. בכך ניתן לה "מעמד נעלה במיוחד"
(השופט מ' חשין ברע"א 12/99 **מרעי נ' סאבק**, פ"ד נג(2) 128,
142). אין דינן כדין שפות אחרות, שאזרחי המדינה או תושביה
דוברים אותן. ממעמד מיוחד זה נובעות במישרין זכויות וחובות
כלפי השלטון המרכזי. עם זאת, אין מעמד מיוחד זה מתמצה אך
באותן זכויות וחובות הנובעות ממנו במישרין. מעמדה הרשמי של
שפה מקרין עצמו אל תוך גופו של המשפט הישראלי, ומשפיע על
פעולתו. השפעה זו מתבטאת, בין השאר, במשקל שיש ליתן
לרשמיותה של השפה במכלול השיקולים שבעל סמכות צריך
להתחשב בהם שעה שהוא מפעיל סמכות שלטונית.

(שם, פסקה 13 לפסק דינו של הנשיא ברק).

5. במהלך השנים שב והדגיש בית המשפט את היותה של השפה הערבית שפה רשמית, אשר
חובה על הרשויות לאפשר לפונים אליהן להשתמש בה.

6. כך, למשל, נפסק כי ניתן להשתמש בשפה הערבית גם בבתי המשפט :

כבר נפסק, על סמך מעמדה של השפה הערבית כשפה רשמית
(סימן 82 לדבר המלך במועצה), כי בעל דין רשאי להגיש לבית
המשפט מסמכים בערבית, מבלי לתרגמם. (ת"א (מחוזי נצ')
5685/95 סלים נ' עזבון אלגיני (לא פורסם, 29.9.04)).

(ע"א 8837/05 **מרשוד נ' אל שורטי** (לא פורסם; 11.1.09)).

7. בשנת 2001 הוגשה עתירה נגד המוסד לביטוח לאומי, בעניין השימוש בשפה הערבית על ידיו
(בג"ץ 2203/01 **אב"י - האגודה הבינלאומית לזכויות הילד נ' המוסד לביטוח לאומי** (לא
פורסם; 7.1.09). בין היתר, דרשו העותרים כי הביטוח הלאומי יתרגם את הטפסים בהם הוא
עושה שימוש לשפה הערבית וכן כי תושבי ירושלים המזרחית יהיו רשאים למלא את הטפסים
בשפה הערבית.

8. באותה עתירה **אף המדינה לא חלקה על דרישה זו**, כפי שתיאר זאת בית המשפט בהחלטתו :

בתגובתם מסכימים המשיבים, כי כפועל יוצא ממעמדה הרשמי
של השפה הערבית ומחובת עריכת הטפסים בשפות העברית

והערבית, יש מקום לאפשר למלא את הטפסים בערבית וכן
לאפשר התכתבות בשפה הערבית.

(שם, החלטת כב' השופט ג'ובראן מיום 15.12.05).

9. בית המשפט מתח אז ביקורת קשה על כך שהמוסד לביטוח לאומי השתהה והתעכב במשך שנים בסיום ההיערכות הנדרשת לכך והבהיר, שמדובר בהתעלמות מהחובות המוטלות עליו כלפי תושבי ירושלים המזרחית. בפסק הדין מיום 7.1.09, נתן בית המשפט צו מוחלט בעתירה, בו קבע כי על הביטוח הלאומי לקיים התחייבותו לעניין קבלת טפסים בערבית, להשלים את תרגום הטפסים ולהעלותם לאתר האינטרנט של המוסד לביטוח לאומי.
10. הנה כי כן, אנו נוכחים כי החובה לתרגם את מסמכי הרשות לשפה הערבית, ולאפשר פנייה לרשות בשפה הערבית, הינה חובה מוכרת שעוגנה בהלכות מחייבות.

הצורך בתרגום מסמכי הלשכה לשפה ערבית

11. כעת, לאחר שהונחה המסגרת המשפטית לדרישתנו לתרגם את מסמכי לשכתכם לשפה הערבית, נפרט באילו מסמכים מדובר ונצביע על החשיבות של תרגום המסמכים בכל אחד מהמקרים. להלן, נתייחס לסוגיה של תרגום טפסים, נהלים ומכתבים מן הרשות.

טפסים

12. מבדיקה של נציגי המוקד להגנת הפרט בעמדת המודיעין שבלשכה, עולה כי חלק מהטפסים העומדים לרשות הפונים ללשכה עדיין לא תורגמו לערבית. לעיתים, גם אם הטופס מתורגם לערבית, קיימת הוראה מפורשת למלא את הטופס בעברית. כך, למשל, בטופס "קורות חיים" קיימת הוראה מפורשת למילוי בעברית. בטופס הבקשה להארכת רישיון ישיבה/החלפת סוג אשרה וכן בטופס בקשה למתן אשרת כניסה לישראל, אשר לא תורגמו לערבית, מופיעה הוראה מפורשת למלא את הטופס בעברית ובלועזית. יצוין, כי טופס הבקשה להארכת רישיון ישיבה הינו טופס שנמצא בשימוש תדיר של מי שנמצא בהליך איחוד משפחות עם בן זוג או הורה.
13. יוער, כי בבדיקה שנערכה בעמדת המודיעין של הלשכה, נמצאו רק חלק מן הטפסים להם נזקקים הפונים ללשכות האוכלוסין. על כן, נערכה בדיקה נוספת, באתר האינטרנט של רשות האוכלוסין, בה נבדקו הטפסים אשר לא נמצאו בעמדת המודיעין. מבדיקה זו עלה כי ישנם טפסים נוספים שלא מתורגמים לערבית, לפחות לא באתר האינטרנט של הרשות. כך, למשל, טופס שינוי או תיקון מצב אישי, טופס בקשה למתן מעמד מן הוועדה הבינמשרדית, טופס בקשה לתעודת זהות ועוד.
14. יתרה מכך. על פי המידע שנמסר לנו בעבר ממשרד הפנים, לשכתכם מסרבת לקבל טפסים שנכתבו בשפה הערבית. הסיבה עליה אתם מצביעים לסירוב זה תמוהה, בלשון המעטה: בתגובת משרד הפנים לתקשורת מיום 19.10.2009 (סימוכין: דב. 2009-4494), שיצאה בעקבות כתבה של דפנה ליאל בחדשות ערוץ 2, נכתב כי "מילוי הטפסים בעברית מתחייב בשל העובדה כי הפרטים שאדם מציין בבקשתו מוזנים למערכת המחשב שמתנהלת בשפה העברית. פקידי הלשכה מסייעים כל העת ללקוחות בהדרכה ובמילוי טפסים". בנוסף להיותה

של תשובה זו מנוגדת לחוק ולפסיקה, היא גם חסרת כל היגיון ויעילות: אם ממילא הפקידים בלשכה, אשר שולטים כידוע בשפה הערבית, מסייעים לפונים לתרגם את הטפסים לעברית, מדוע אינם יכולים לקבל טופס שמולא בערבית ולהזין את הנתונים למחשב בעברית? הרי מדובר בנתונים פשוטים למדי, כגון שמות או תאריכים.

15. בהקשר זה יוער, כי בבג"ץ 86/11 **שלאלדה נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית** (פסק דין מיום 3.3.11), אשר עסק בסירוב המינהל האזרחי לטפל בבקשתה של פלסטינית לצאת לחו"ל, סירוב אשר נומק בעובדה כי טופס הבקשה לא מולא בעברית, ניתן תוקף של פסק דין לעמדת המדינה כדלהלן:

מדיניות המשיבים היתה, ועודנה, לטפל באופן זהה בכל בקשה של תושבי השטחים, בין אם היא נכתבת בעברית ובין אם היא נכתבת בערבית.

כלל הגורמים במת"קים ובמינהל האזרחי יאפשרו לתושבי השטחים להגיש את בקשותיהם בעברית, ערבית או אנגלית, לפי בחירתם.

ככל שנדרש תרגום לעברית לשם טיפולו של גורם כלשהו בבקשה, גורמי המת"ק יתרגמו את הבקשה לעברית ויפעלו מול הגורם הרלבנטי ככל שיש צורך בהבהרות או בתרגום נוסף.

כל תושבי השטחים הפונים למת"ק, יקבלו מן המת"ק את כל הטפסים הנדרשים לעניינם, ולא יופנו בשום מקרה להשתמש בשירותי כתבנים.

(שם, ההדגשה הוספה, נ.ד.).

16. יוער גם, כי במדינות בהן קיימת יותר משפה רשמית אחת, קיימת הסדרה מפורשת בחוק של האפשרות לפנות אל רשויות המדינה בכל אחת מהשפות הרשמיות. כך, למשל, בקנדה, בה משמשות האנגלית והצרפתית שפות רשמיות, קובע ה-Official Languages Act שכל אזרח קנדי יוכל לפנות אל המשרד הראשי של הרשות בכל אחת מן השפות הרשמיות. כמו כן קובע החוק, כי החובה לקבל פניות בכל שפה רשמית חלה על כל לשכה של הרשות, אם במקום מושבה יש ביקוש לתקשורת בשפה זו:

22. Every federal institution has the duty to ensure that any member of the public can communicate with and obtain available services from its head or central office in either official language, and has the same duty with respect to any of its other offices or facilities

(a) within the National Capital Region; or

(b) in Canada or elsewhere, where there is significant demand for communications with and services from that office or facility in that language.

[Official Languages Act (1985, c. 31 (4th Supp.))]

17. באופן דומה, חוק של בית המחוקקים בוויילס, אשר אושר על ידי המלכה במועצתה, קובע כי מעמדה של השפה הוולשית כשפה רשמית יבוא לידי ביטוי בהטלת חובה על גופים לאפשר לדוברי וולשית להשתמש בשפתם בעת פנייה לגופים אלו.

ר' Welsh Language (Wales) Measure 2011
<http://www.legislation.gov.uk/mwa/2011/1/enacted>

18. כאמור, זה הדין גם במדינת ישראל, בה העברית והערבית משמשות שתיהן כשפות רשמיות.
19. הנה כי כן, דרישתנו היא כי **כלל הטפסים** העומדים לרשות הפונים ללשכה יתורגמו לערבית באופן מסודר, וכן כי יתאפשר **תמיד** למלא את כל השדות בטופס בשפה הערבית.

נהלים

20. רבות נכתב על חשיבות פרסום הנהלים וההנחיות של הרשות המינהלית, כך שההוראות המנחות את הרשות בפעולתה יהיו ברורות וחשופות לציבור. אכן, "פרסום ומתן זכות עיון לנהלים, הנחיות והוראות פנימיות של הרשות הוא מההוראות החשובות ביותר של המשפט המנהלי, המהווה נדבך מרכזי בשמירה על זכויותיו של הפרט ועל תקינות פעילותה של הרשות הציבורית" [עת"ם (י-ם) 530/07 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' משרד הפנים** (להלן: **פסק דין פרסום הנהלים**)].

21. כזכור, **בפסק דין פרסום הנהלים** נפסק כי על משרד הפנים "להעמיד בכל לשכה של מינהל האוכלוסין את כל הנהלים וההוראות כשהם שלמים ומעודכנים לעיונו של הציבור" וכן "לפרסם באתר האינטרנט של המשיב (משרד הפנים, נ.ד.) את כל הנהלים וההנחיות השלמים והמלאים, וכן לפרסם את העדכונים באתר בכל פעם שהנהלים מתעדכנים על ידי המשיב".

22. אכן, כיום, נהלי משרד הפנים העוסקים באשרות ומעמד מפורסמים באתר האינטרנט של רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול. הנהלים מספקים מידע אודות עניינים שונים המוסדרים על ידי הרשות, מתארים את אופן הטיפול בבקשה, את האשרות השונות שניתן לקבל במסגרת הבקשה ואת המסמכים הנדרשים לשם הגשתה. אולם, **הנהלים מפורסמים בעברית בלבד**. אכן, משרד הפנים פרסם את נהליו. אך **במקרה של תושבי ירושלים המזרחית, המדובר בפרסום חסר אפקטיביות בעליל**.

23. נזכיר את דברי כבוד בית המשפט בפסק דין פרסום הנהלים:

המשיב מפעיל סמכויות רחבות היקף ובעלות השפעה גורלית על סוגי אוכלוסייה שונים. הצורך בפרסום המידי נובע הן בשל סוג **הסמכויות שמפעיל המשיב שלעיתים נוגעות לזכויות יסוד מהמעלה הראשונה** כגון הזכות לחיי משפחה, זכויות של קטינים, הזכות לתושבות, הזכות לחירות ועוד. חשוב לציין כי חובת הפרסום המידי, העדכון ונגישות המידע נובעת גם מסוג האוכלוסייה בה מדובר. **לעיתים קרובות מדובר באוכלוסייה חלשה, חסרת אמצעים, בעלת ידע חלקי בלבד ולעיתים זרה בארץ, ללא ידע של שפה או אפילו מידע בסיסי**. לסוגי אוכלוסייה אלה, הנזקקים מדי יום לשירותיו של המשיב, **המידע**

**אודות הנהלים, המדיניות וההנחיות הינו לא פחות מאשר "אוויר
לנשימה" ובהיעדרו הם מתקשים להבין אל נכונה את מעמדו
ולעמוד על זכויותיהם ולקבל – במקרים המתאימים – את
הזכויות המגיעות להם על פי הדין וכללי המנהל התקין.**

(שם, פסקה 37. ההדגשות הוספו, נ.ד.).

24. עוד פסק בית המשפט שם, כי "אין די בהעמדת הנוהל לעיונו של המבקש. חובה על הרשות לפרסם את הנוהל כפי שהוא מתעדכן מעת לעת ובנוסף חובה עליה לפרסמו כראוי ובמיוחד בדרך שתגיע לידיעת הציבור הרלבנטי לאותו נוהל" (שם, פסקה 30, ההדגשות הוספו נ.ד.).
25. הנה כי כן, כאשר מדובר בלשכת ירושלים המזרחית, ברי כי משרד הפנים אינו עומד בחובותיו כפי שתוארו בפסק הדין הנ"ל, ואינו מפרסם בצורה אפקטיבית את נהליו, באופן שהמידע הרלוונטי יגיע כראוי לידיעת הציבור לו הלשכה נותנת שירות.
26. כאן נזכיר, כי תושבי ירושלים המזרחית נזקקים לשירותי משרד הפנים יותר מאשר אזרחי ישראל: הם צריכים לגשת ללשכה להסדיר את רישום ילדיהם במרשם האוכלוסין, להוציא תעודת מעבר, לחדש תעודת זהות לעתים תכופות ועוד. כמו כן, בשל קשרים ענפים עם תושבי השטחים ועבר הירדן, רבים מתושבי ירושלים המזרחית נישאים לבני זוג שאין להם מעמד בישראל. מכוח נישואין אלה מוגשות בקשות לאיחוד משפחות בישראל, אשר מצריכות שימוש תדיר בשירותי הלשכה.
27. עינינו הרואות, כי פניות רבות של תושביה הפלסטינים של ירושלים המזרחית אל הלשכה מטרתן להגשים זכויות בסיסיות ביותר: הזכות לחיי משפחה, הזכות לחופש תנועה, הזכות למעמד ועוד. ברי, כי יש להביא לידיעת הפונים, **בשפתם**, את הפרוצדורות והדרישות על פיהן מוגשמות זכויות אלו. ניטול, למשל, את הדוגמה של תושב ירושלים המזרחית הנישא לתושבת רמאללה וחי עמה בירושלים. זוהי זכותו הבסיסית לדעת מהן הדרישות בהן על בני הזוג לעמוד על מנת להיכנס להליך איחוד משפחות; מה יהיה מעמדה של אשתו במסגרת ההליך; מהן ההוכחות הנדרשות בכל הקשור לקיום מרכז חיים בירושלים; מה תהיה הפרוצדורה של רישום ילדיו לכשיוולדו; מה יהיו ההשלכות של רישום ילדיו במרשם האוכלוסין הפלסטיני ועוד ועוד.
28. גם גובה אגרות השירותים הניתנים בלשכה אינו מובא לידיעתם של התושבים בצורה מסודרת, בערבית. המדובר, לעיתים, בסכומים ניכרים, במיוחד עבור תושבי ירושלים המזרחית, בה 65% מהתושבים חיים מתחת לקו העוני.¹ יש להביא לידיעת התושבים את הסכומים אותם יצטרכו לשלם על מנת שיוכלו להיערך כראוי, כמו גם את האפשרות לבקש פטור מאגרת שירותים על פי נוהלכם 5.1.0003.
29. מערכת היחסים בין התושב לרשות הינה מערכת יחסים א-סימטרית. התושב תלוי ברשות בתחומים רבים ובסיסיים של חיו, ולא להיפך. מצב בו התושב אינו מודע לזכויותיו ולנהלי הרשות הוא מצב בו הרשות מתנהלת במעין ערפל, כאשר התושב מהלך במסדרונותיה כסומא

¹ דו"ח האגודה לזכויות האזרח, **זכויות אדם בירושלים המזרחית: עובדות ונתונים**, מאי 2010, עמוד 8. זמין בכתובת <http://www.acri.org.il/he/wp-content/uploads/2011/03/eastjer2010.pdf>

שאינו יודע לאן מועדות פניו. כדי למנוע מצב זה, על הרשות מוטלת חובה לפרסם את הנחיותיה הפנימיות. על חובה זו נאמר:

חובה זו מושתתת על שני טעמים עיקריים: טעם אחד מתמקד בפרט, והטעם השני מתמקד בשלטון. הטעם המתמקד בפרט, שורשו בהכרה בזכותו של הפרט לדעת את הנורמות העשויות להשפיע על מהלך חייו. טעם זה יש בו כדי להצדיק את פרסומן של נורמות חקוקות, נורמות פסוקות ואף נורמות מינהליות (הנחיות פנימיות) אשר גם אם אינן עולות כדי תקנה בת-פועל תחיקתי, יש בהן כדי להשפיע על מערכת יחסיו של הפרט עם רשויות המדינה... בפרסום בא לידי ביטוי משטר חופשי ודמוקרטי המבטיח את יכולתו של האדם לתכנן את חייו כרצונו. (...)

הטעם השני המצדיק פרסומן של הנחיות פנימיות נוגע בעיקר לתקינותו של השלטון. לתקינות זו שני פנים: ראשית, יש בפרסומם של הכללים אשר לפיהם פועלת הרשות המינהלית כדי להוות מחסום כנגד שרירות לב שלטונית, ואף כנגד הפליה נסתרת. כפי שנאמר בבג"ץ 1689/94 הררי נ' שר הפנים [3], בעמ' 19-20: "קיומם של קריטריונים להפעלת שיקול-הדעת המסור לנושא משרה שלטונית, הוא אחד מסממניו של מינהל תקין, והוא עולה בקנה אחד עם שלטון החוק. כשם שאין במדינת חוק חוקי סתר... כן אין בה קריטריונים שבסתר למתן רישיונות והיתרים שבכוחו של בעל משרה לתתם על-פי דין". שנית, פרסומם של הכללים חושף אותם, ובכך את הרשות, לביקורת ציבורית ואף שיפוטית, אשר יכולה להוביל לשיפור מתמיד בדרך תפקודה של זו האחרונה (ראה י' דותן "פרסום הנחיות מינהליות" [6], בעמ' 485, 503).

(בג"ץ 1477/96 נמרודטקס נ' משרד התעשייה והמסחר, פ"ד נג(5) 193, 199. ההדגשות הוספו, נ.ד.).

30. הנה כי כן, נבקש כי פרסום נהלי משרד הפנים יהיה פרסום אפקטיבי במובן זה, שנהלי משרד הפנים, ובכללם לוח האגרות, יתורגמו באופן מלא לשפה הערבית, ויהיו נגישים לעיון התושבים הן בלשכה והן באתר האינטרנט של רשות האוכלוסין.

מכתבים מן הרשות

31. במסגרת בקשות המוגשות ללשכה, מקבלים הפונים מכתבים, החתומים בידי פקיד הלשכה, ובהם מובאת החלטת הלשכה בעניינם.
32. לעיתים קרובות, מדובר ב"תשובת סטנסיל", החוזרת על עצמה במקרים של תושבים רבים, כגון אישור בקשה לאיחוד משפחות, אישור בקשה לרישום ילדים, דרישה למסמכי מרכז

חיים (בה מופיעה רשימת מסמכים והמסמכים הנדרשים מסומנים ב"איקס"), ועוד. מכתבים כאלו מתקבלים הן בעברית והן בערבית.

33. אולם, דווקא במקרים שבהם מדובר בתשובה מהותית, כגון הנמקה בגין סירוב לבקשת אחמ"ש בן זוג, פרפראזה במסגרת סירוב ביטחוני לאחמ"ש, סירוב לרישום ילדים בשל טענת היעדר מרכז חיים ועוד – התשובה נכתבת בעברית בלבד. דווקא במקרים, בהם התושב צריך להבין את החלטת הרשות המנהלית – הוא אפילו לא מבין את השפה בה היא נכתבת.
34. המדובר במצב אבסורדי. מכתבים בעלי השלכות קריטיות על חייהם של התושבים, אינם נהירים להם כלל וכלל ואין להם דרך אמיתית להתמודד עם תוכנם. יפים לעניין זה דבריו של בית המשפט בהתייחסותו לחובת ההנמקה:

ההנמקה היא מרכיב חשוב ביכולתו של הפרט להתמודד עם ההחלטה ומעניק לו את היכולת לתקוף אותה, לערער עליה, ולנסות להפריך את הנימוקים שהועלו, ובסופו של דבר להביא לשינויה. ככל שההחלטה חשובה יותר ופוגעת במושא ההחלטה תהא חשיבות גדולה יותר להנמקה גם בתחומי המגזר הפרטי. **היחס האנושי והסביר לרגשותיו ולכבודו של הפרט מצדיק מתן תשובה והסבר לדחייתו, ומשליך גם על חשיבות ההנמקה.** גם האינטרס הרגשי של הפרט ראוי לו שיזכה להגנה. ראוי שלא יהיה היחיד ניצב מול קיר אטום ושותק.

(ע"א 10419/03 דור נ' רמת הדר - כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ, פ"ד ס(2) 277 (2005), פסקה 26, ההדגשות הוספו, נ.ד.).

35. אכן, יפים לענייננו דבריו של כב' השופט לנדוי בבג"צ 2/79 אל אסעד נ' שר הפנים, פ"ד לד(1) 505, 513: **"עם ספינקס אי אפשר להתווכח"**.
36. תימוכין לטענותינו הנ"ל ניתן למצוא בפסק דין אשר ניתן לאחרונה על ידי כבוד השופט סובל, בעת"ס 727/06 נופל נ' שר הפנים. פסק הדין ניתן בעניינן הפרטני של העותרות, אך גם עסק בהרחבה בנוהל רישום ילדים ובביקורת על כמה סעיפיו. כב' השופט סובל התייחס, בין היתר, לחובת משרד הפנים להודיע להורה מגיש הבקשה לרישום ילדים, בכתב ובעל פה, במידת הצורך בערבית, כי 3 חודשים לפני תום השנתיים בהם מחזיק הילד באשרה מסוג א/5, עליהם להגיש בקשה למעמד קבע, בצירוף מסמכי מרכז חיים. על פי השופט סובל:

ההודעה הכתובה מאפשרת להורים לזכור את הדברים, ובנוסף מבטיחה ביקורת על מתן ההנחיה להורים על ידי הפקיד המטפל... שומה עליו (על משרד הפנים, נ.ד.) להוסיף בנוהל זה (רישום ילדים, נ.ד.) כי ההודעה להורה תיעשה גם בכתב **(לרבות בשפה הערבית כאשר זו השפה אותה דובר ההורה)**.

(שם, פסקה 14, ההדגשה הוספה, נ.ד.).

37. הנה כי כן, נבקש שגם כל מכתב של לשכתכם אל תושבי ירושלים המזרחית, בין אם מדובר במכתב "סטנסיל" ובין אם מדובר במכתב פרטני, ייכתב בשפה הערבית.

סיכום

38. השירות הניתן לתושביה הפלסטינים של ירושלים המזרחית מתפרס מן השירותים הבסיסיים ביותר, כגון הנפקת תעודת זהות, ועד שירותים שמטרתם להגשים זכויות יסוד, כגון איחוד משפחות ורישום ילדים. מן הראוי, שאופן מתן השירות יהלום את הוראות החקיקה והפסיקה, כך שיתאפשר לתושבים לקבל את מלוא השירות בשפתם, שפה רשמית במדינת ישראל.

39. נשמח לקבל את התייחסותך למכתב זה בהקדם.

בכבוד רב,

נועה דיאמונד, עו"ד

העתקים:

שר הפנים, מר אליהו ישי
ראש רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול, מר אמנון בן-עמי
היועץ המשפטי לרשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול, עו"ד דניאל סלומון
הממונה על חופש המידע במשרד הפנים, גבי מלי דוידיאן